

HADİSƏLƏR
KONTEKSTİNDƏ

2025 -ci il aprelin 4-də Bakı şəhərində iki vacib beynəlxalq enerji tədbiri - Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 11-ci və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 3-cü iclasları keçirildi. Tədbirin açılış mərasimində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyev geniş və strateji məzmunlu çıxış etdi. Prezidentin nitqi enerji sahəsində Azərbaycanın prioritetlərini, tərəfdaşlıq strategiyasını, global enerji təhlükəsizliyinə verdiyi töhfələri və qarşıdakı dövr üçün planları əhatə etdi. Bu çıxış təkcə Azərbaycanın enerji siyasətinin deyil, həm də beynəlxalq enerji gündəliyinin əsas istiqamətlərindən birinə çevrildi.

Enerji strategiyası və regional tərəfdaşlıq

Cənub Qaz Dəhlizi və "yaşıl enerji" sahələrində tutduğu mövqe və əldə etdiyi uğurlar son illərdə ölkəmizə həm regional, həm də global miqyasda strateji önəm artırıb. Azərbaycan layihənin təşəbbüskarı və əsas icraçısıdır. TANAP və TAP layihələrinin əsas investorlarından biri olan SOCAR vasitəsilə ölkəmiz layihəyə həm maliyyə, həm də loqistik baxımdan liderlik edir. Ha-

lq üçün potensial ehtiyat bir daha nəzərdən keçirilib, bu istiqamətdə müvafiq addımlar atılıb. Azərbaycanın neft-qaz sahəsində, xüsusən avropalı tərəfdaşlarla uğurlu əməkdaşlığı enerji resursları ixrac edən istənilən ölkə üçün nümunədir. Azərbaycanın digər ölkələrlə müqayisədə üstünlüyü regionda "yaşıl enerji"nin inkişafına yönəlmiş layihələrin artıq işə salınmasından ibarətdir. Özünü ənənəvi resursların etibarlı təchizat-

nin - qaz və "yaşıl enerji"nin birgə müzakirə olunması Azərbaycanın enerji siyasətində inkişaf etmiş, çevik və uzunmüddətli düşünülmüş yanaşma sərgilədiyini göstərir. Bu iclaslar həm region ölkələri (Gürcüstan, Türkiyə, Balkan ölkələri), həm də Avropa İttifaqı ilə möhkəm əməkdaşlıq platformasının qurulmasına xidmət edir. Həm Cənub Qaz Dəhlizi, həm də "yaşıl enerji" ixrac marşrutları Azərbaycanı bey-

Prezident İlham Əliyev "yaşıl enerji" gündəminin vacibliyini qəbul etməklə yanaşı, ənənəvi enerji resurslarının da hələ uzun müddət enerji təhlükəsizliyinin ayrılmaz tərkib hissəsi olaraq qalacağını bildirdi. Dövlət başçısı haqlı olaraq Avropada geniş yayılmış "yaşıl gündəm"ə baxmayaraq, faydalı qazıntı hasilatçıların və ənənəvi enerji ixracatçıların marginallaşdırılmaması çağırışı etdi. Azərbaycan bu baxımdan balanslı yanaşmanı dəstəkləyir: bir tərəfdən "yaşıl enerji"yə böyük sərmayələr qoyur, digər tərəfdən isə ənənəvi enerji ehtiyatlarını da etibarlı şəkildə bazara çıxarır. Prezident əminliklə bildirdi ki, hələ bir neçə il bu sahəyə tələbat davam edəcək və Azərbaycan bu tələbatı qarşılamağa hazırdır və xüsusi vurğuladı ki, Azərbaycan və Avropa Komissiyası arasında energetika sahəsində imzalanmış strateji tərəfdaşlıq memorandumu çərçivəsində son illər ərzində Azərbaycanın Avropaya qaz ixracı təxminən 60 faiz artıb. Bu rəqəm təkcə enerji sahəsində deyil, siyasi və iqtisadi baxımdan da böyük əhəmiyyət kəsb edir. Azərbaycan bu sahədə təkcə təchizatçı deyil, həm də regional enerji qovşağı rolunu oynayır. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, bu artım təkcə Azərbaycana deyil, Avropaya da enerji təhlükəsizliyi baxımından böyük fayda gətirir.

Yaşıl Enerji Məşvərət Şurasının 3-cü iclasında Azərbaycandan Avropaya uzanacaq "yaşıl kabel" layihəsinin müzakirə olunması, rəsmi Bakının bərpaulunan enerji sahəsində də ciddi planları və imkanları olduğunu göstərir. Prezident İlham Əliyev bu məsələni çıxışında qeyd edərək, Azərbaycanın günəş, külək və hidroenerji potensialını Avropa bazarına çatdırmaq əzmini ifadə etdi. Xəzər dənizində külək enerjisi üzrə irihəcmli layihələrə start verilməsi, ölkənin cənubunda günəş enerjisi imkanlarının araşdırılması və bu istiqamətdə xarici sərmayədarlarla əməkdaşlıq, Azərbaycanın "yaşıl enerji" sahəsində regional liderə çevrilməsi yolunda atılmış mühüm addımlardır. "Biz öz sərmayələrimizlə fəal şəkildə inkişaf edirik" - bu fikir Prezident İlham Əliyevin enerji sektorunda daxili potensiala, milli imkanlara və strateji idarəetməyə inamın bariz nümunəsi idi. Azərbaycanın dövlət neft və qaz şirkətləri, eləcə də özəl sektor bu sahəyə böyük və davamlı sərmayələr yönəldir. Hazırda həyata keçirilən layihələr təkcə mövcud imkanların reallaşdırılması deyil, həm də gələcək nəsillər üçün etibarlı enerji sisteminin qurulması məqsədinə xidmət edir. Həmçinin bu investisiyalar ölkənin enerji diplomatiyasını gücləndirir və regional nüfuzunu artırır.

Prezident İlham Əliyevin 2025-ci il aprelin 4-də Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 11-ci və Yaşıl Enerji Məşvərət Şurası çərçivəsində nazirlərin 3-cü iclaslarının açılış mərasimindəki çıxışı Azərbaycanın enerji siyasətinin strateji konturlarını aydın şəkildə ortaya qoydu. Bu çıxışda həm klassik enerji resurslarının, həm də bərpaulunan mənbələrin tarazlı inkişafı, beynəlxalq əməkdaşlığın əhəmiyyəti, sərmayə siyasəti və regional təhlükəsizlik məsələləri əhatəli şəkildə təhlil olundu. Bu çıxış, eyni zamanda Azərbaycanın nəinki enerji tədarükçüsü, həm də enerji sabitliyinin və əməkdaşlığının memarı olduğunu sübut etdi. Beləliklə, Azərbaycan təkcə bu günün deyil, həm də sabahın enerji xəritəsini formalaşdıran ölkə olaraq öz mövqeyini daha da möhkəmləndirir.

Zahid CƏFƏROV,
BDU-nun Hüquq fakültəsinin professoru, h.e.d, Qərbi Azərbaycan İcması İdarə Heyətinin üzvü, Hüquq Komissiyasının və Böyük Qarakilə rayon icmasının sədri.

zırda illik 10 milyard kubmetr qaz ixracı reallaşır. Lakin Prezident İlham Əliyev TANAP-ın ötürücülük qabiliyyətinin 16 milyarddan 32 milyard kubmetrə çatdırılmasını prioritet elan edib. Ölkəmiz həm də külək, günəş və hidro enerji baxımından mühüm potensiala malikdir. Xüsusilə, Xəzər dənizində külək enerjisi üzrə resurslar beynəlxalq səviyyədə diqqət çəkir. Prezidentin açıqlamasına görə, 2030-cu ilə qədər 5 qiqavat "yaşıl enerji" ixracı hədəflənib. Bu, Azərbaycanın Avropa qaz bazarındakı payını artırmaq istiqamətində irəliləyişə doğru ciddi addımdır. Azərbaycan "Masdar" (BƏƏ), "ACWA Power" (Səudiyyə Ərəbistanı) və "bp" (Böyük Britaniya) kimi global şirkətlərlə "yaşıl enerji" üzrə layihələr həyata keçirir. "Yaşıl Enerji Dəhlizi" layihəsinə gəldikdə isə bu Azərbaycan-Gürcüstan-Macarıstan marşrutu ilə "yaşıl elektrik" enerjisinin ixracını əhatə edir. Avropa Komissiyası bu layihəni prioritet layihə elan edib. Azərbaycandan "yaşıl enerji"nin tədarükünə maraq artır və ölkəmizin Avropa enerji bazarına yeni statusla daxil olması Avropa İttifaqı ilə daim inkişaf edən strateji tərəfdaşlığımızın əsasını təşkil edir. Azərbaycan alternativ mənbələr və marşrutlarla Avropanın enerji təchizatını davamlı şəkildə şaxələndirən ölkədir. Bir sözlə, Azərbaycan "yaşıl enerji" ölkəsi kimi inkişafı ilə bağlı strateji məqsədlərini həyata keçirmək əzminədir. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyi sahəsində görül-müş işlər mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Vətən müharibəsində qazandığımız qələbədən sonra ölkəmizdə "yaşıl enerji" layihələrində yeni mərhələnin başlanması isə bu sahədə qarşıya qoyulmuş hədəfləri daha da aktuallaşdırıb. Ötən dövrdə paytaxt Bakı ilə yanaşı, ölkəmizin digər bölgələrində də bərpaulunan enerji layihələri

çısı kimi təsdiqləmiş Azərbaycan əldə olunanlarla kifayətlənmir. Ölkənin "yaşıl enerji" ixracı üzrə iddialı planları geniş vüsət alır və artıq konkret təşəbbüslər irəli sürülüb. Qarabağı "yaşıl enerji" zonası elan edən Azərbaycan dekarbonizasiya, global tendensiyalara doğru səylər və öz iqtisadiyyatının inkişafı istiqamətində mühüm addımlar atıb. Bu gün Azərbaycanda, o cümlədən işğaldan azad olunmuş torpaqlarda həyata keçirilən irimiqyaslı layihələr ölkənin gələcəkdə, həmçinin alternativ enerji istehsalçısı və ixracatçısına çevrilməsini təmin edəcək. İşğaldan azad olunmuş torpaqlarda həyata keçirilən ən mühüm bərpaulunan enerji mənbələri layihələrindən biri Britaniyanın bp şirkəti ilə günəş enerjisinin istehsalı üzrə birgə layihədir. Elektrik stansiyasının artıq iki il sonra tam fəaliyyətə başlayacağı gözlənilir. Bu miqyasda şirkətin həyata keçirdiyi layihə Azərbaycanın bərpaulunan enerji potensialının yüksək olduğundan, ölkəmizin etibarlı və stabil tərəfdaşa çevrildiyindən xəbər verir.

Ölkəmiz Avropanın enerji təchizatının mənbə və marşrutlarla diversifikasiyasının yeni xəritəsini tərtib edir və təbii qazla yanaşı, irəlində "yaşıl enerji" və hidrogenin də əsas tədarükçülərindən biri olacaq. Cənub Qaz Dəhlizinin genişləndirilməsi, Yaşıl Enerji Dəhlizinin yaradılması enerji siyasətimizin başlıca prioritetidir. Bu baxımdan, yeni "yaşıl enerji" dəhlizi dünyada baş verən enerji böhranları və enerji asılılığı kontekstində Avropa üçün kritik əhəmiyyət daşıyır. Bu layihə Avropa İttifaqının Rusiya enerjisindən asılılığını azaltmaq cəhdində bir hissəsidir. Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula Fon der Lyayen Buxarestdə Sazişin imzalanması mərasimi ilə bağlı plenar iclasda bildirib ki, Rumıniya, Gürcüstan və Azərbaycan arasında Qara dənizdən çəkiləcək elektrik xətti olduqca vacibdir. O, sözügedən sənəddə bərpaulunan enerjiyə geniş diqqət ayrılmasından məmnunluğunu ifadə edərək deyib: "Bərpaulunan enerji mənbələrinin artmaqda olan payını inteqrasiya etmək üçün bizə güclü elektrik enerjisi interkonnekto-rları lazımdır. Məhz buna görə Rumıniya, Gürcüstan və Azərbaycan arasında Qara dənizdən çəkiləcək elektrik xətti olduqca vacibdir. Mən, sadəcə, onu deyə bilərəm ki, bu, çox iddialı bir layihədir. Bu layihə bizi həm rəqəmsal kommunikasiya, həm də enerji üçün Qara dənizin hər iki tərəfindən, həmçinin Xəzər dənizi regionu ilə bağlayacaq".

nəlxalq enerji şəbəkəsinin mərkəzi roluna çıxarır. Rusiya-Ukrayna müharibəsi fonunda Avropa İttifaqı enerji təchizatında alternativ mənbələr və marşrutlar axtarışındadır. Azərbaycanın təşəbbüskarı olduğu bu toplantılar Avropanın enerji təhlükəsizliyində ölkəmizin rolunu nümayiş etdirir və Azərbaycanın strateji əhəmiyyətini daha da artırır. Yaşıl Enerji Məşvərət Şurasının 3-cü iclası Azərbaycanın iqlim dəyişiklikləri ilə mübarizəyə ciddi yanaşdığını, "yaşıl enerji"yə keçiddə konkret hədəflər və layihələr təqdim etdiyini göstərdi. Azərbaycan özünü regional "yaşıl enerji" mərkəzi kimi təqdim etməyə başlayır. Ötən ilin noyabr ayında Bakıda keçirilən COP29 beynəlxalq konfransının uğurla keçirilməsi və əldə olunan nəticələrin yüksək səviyyədə olması bunun ən bariz nümunələrindən biridir.

Prezident İlham Əliyev çıxışında Cənub Qaz Dəhlizi Məşvərət Şurasının 11-ci dəfə Bakıda keçirilməsini Azərbaycanın bu sahədəki liderliyinin və beynəlxalq etibarının göstəricisi kimi qiymətləndirdi. Cənub Qaz Dəhlizi yalnız texniki və iqtisadi layihə deyil, həm də siyasi və geostrateji əhəmiyyətə malikdir. Layihənin uğuru müxtəlif ölkələrin, o cümlədən Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə, Yunanıstan, Bolqarıstan, İtaliya və digər Avropa dövlətlərinin səmərəli əməkdaşlığından asılı olub. Prezident bu məqamda bir daha vurğuladı ki, enerji təhlükəsizliyi təkcə enerji resurslarının mövcudluğu ilə deyil, həm də bu resursların etibarlı yollarla, sabit tərəfdaşlıq prinsipləri əsasında çatdırılması ilə təmin olunur. Cənub Qaz Dəhlizi bu mənada XXI əsrin ən uğurlu və strateji enerji layihələrindən biridir. Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, enerji layihələrinin uğuru yalnız qarşılıqlı inam və koordinasiya əməkdaşlığıla mümkündür. "Əməkdaşlıq olmadan enerji təhlükəsizliyi layihələrinin heç biri mümkün olmazdı". Azərbaycanın uzun illər ərzində etibarlı tərəfdaş kimi çıxış etməsi faktı beynəlxalq aləmdə də etiraf olunur. Ölkəmiz zamanında və şəffaf şərtlərlə enerji resurslarını təchiz etməklə, global enerji bazasının sabitliyinə töhfə verir. Bu, həm də ölkənin siyasi sabitliyi və iqtisadi inkişafı ilə bir-başa bağlıdır.

Prezident vurğuladı ki, mövcud qaz boru kəməri sisteminin genişləndirilməsi zəruridir və bu sahədə bütün tərəfdaş ölkələrlə birgə səylər göstərilməlidir. Yeni enerji ehtiyatlarının istismara verilməsi gələcəkdə Azərbaycanın ixrac imkanlarını artıracaq. Xüsusilə, "Azəri-Çi-